

Fedor Fedorovič Raskolnikov /1892 - 1939/

Pokračování. Ukončujíc dopis, ^{Stalinovi} Raskolnikov napsal: Vaše nerozumná bakchanálie se nemůže dlouho prodlužovat. Je nekonečný spis Vašich zločinů. Je nekonečný spis Vašich obětí, je nemožné je spočítat. Dříve či později Vás sovětský lid posadí na lavici obžalovaných jako zrádce socialismu a revoluce, hlavního škůdce, opravdového nepřítele národa, organizátora hladu i soudních procesů.

Tomuto dopisu Raskolnikov předeslal epigraf - dva řádky z "Hoře z rozumu":

"Ja pravdu ob tebe porozkažu takuju,
čto chuže vsjakoj lži".

Může vzniknout otázka: nepřehání-li a nepřibarvuje-li si Raskolnikov k odůvodnění těchto obvinění? A tu před námi součty, provedené generál-poručíkem A.I. Točorským: stalinské represe vyrubaly z pěti maršálů tři /A.I. Jegorov, M.N. Tuchačevskij, V.K. Bljucher/; z pěti velitelů armád 1-ho řádu - tři; z 10 velitelů armád 2-ho řádu - všechny; z 57 velitelů armádních sborů - 50; ze 186 velitelů divizí - 154; z 16 armádních komisařů 1-ho a 2-ho řádu - všechny; z 28 komisařů armádních sborů - 25; z 64 divizních komisařů - 58; z 456 plukovníků - 401.

A tedy naděje vynikajícího představitele strany a sovětského státu, revolucionáře - leninisty se vyplnila. Strana odsoudila kult osobnosti Stalina a zveřejnila fakty jeho zneužívání moci. Začaly se hluboce zkoumat příčiny a podmínky vzniku kultu, historická zkušenost boje proti němu... Raskolnikovi bylo těžko se rozhodnout k otevřenému odsouzení stalinismu, o čemž se přiznává v dopise ze 17. srpna 1939. Přesto našel duševní sílu, aby přemohl bolest a nebezpečí a říci pravdu o které málo kdo se rozhodl hořdit.

Ne všichni měli dostatek občanského hráinství a znužilosti nejen tehdy, ale i potom; kdy kult Stalina byl odsouzen stranou. Mírná charakteristika Stalina byla vytvářena jistými představiteli vědy v novou neporušitelnou dogmu: nehledíc na způsobem kultem osobnosti ztráty v socialistickém budování "v je dnotlivých sférách života společnosti", ani sám on, ani jeho následkem "v žádné míře nevyplývá z přirozenosti socialistického zřízení, nezměnil a ani nemohl změnit jeho charakter". A z toho pak vyplývalo poučení o tom, že "nelze přiznat ani teoreticky ani fakticky správným, když v některých našich vědeckých či uměleckých publikacích se život zobrazuje pod úhlem jevů kultu osobnosti a tím se zamlouvá hrdinný boj sovětských lidí, vybudovavších socialismus", jak zdůrazňoval v říjnu 1965 S.P. Trapeznikov. Příspěšivá t.zv. "Vědecká" mysl podlézavě rozvíjela tuto ideu v lednu 1966: bohužel při rozebírání stranou i národem "tohoto velmi cizího marxismu jevu" se ukázaly "subjektivní marxismu vz dálené jevy, jež našly výraz i u některých prací historiků. Vznikl rozšířený nesprávný název nemarxistický termín "období kultu osobnosti".

Analýza tohoto opravdu hluboce cizího marxismu jevu, již provedl Raskolnikov, se nakonec, principiálně rozcházel s takovými "ideovými" postuly. Jejich naroubování, nepřipouštění kritiky těchto marxismu cizích jevů, ještě jednou objasňuje nynější stagnaci ve společenských vědách. Byrokratická "elita" x ve vědě i propagandě se opírala, rozumí se, o oficiální dokumenty strany. Takže je plně na místě otázka: "Možno-li v současných podmínkách přiznat dostatečným a vyčerpávajícím výnos ÚV KSSS: "O překonání kultu osobnosti a jeho následků"? Nezdá se nám, že ono nevykřýlo všechny okolnosti tohoto jevu? A nepříliš rychle jsme-li vyhlásili jeho překonání?

5. září 1965 S.P. Trapeznikov na zasedání vedoucích kateder společenských věd řekl o Raskolnikovovi: "Sbratřujíc se s bělogvardějci, fašistickým hnusem, tento odštěpenec začal plivat na všechno co bylo dosaženo a udrženo i krví sovětských lidí, očernovat velký prapor leninismu a vychvalovat trockázmus. Pouze neodpovědní lidé mohli žezerci Raskolnikova, jeho útěk ze Sovětského svazu posuzovat jako hráinský čin". Toto druhé odsouzení Raskolnikova, a to již posmrtně, posloužilo jako školní příklad s výstrahou těm, kteří ještě žili idejemi uskutečňovanými po XX. sjezdu a signálem k aktivizaci těch, které sjezd "smrtně vylekal" a v jejichž zájmu bylo, ale slov prof. A.P. Butěnka "zastavit proces očištění společnosti od byrokratizmu a jiných negativních jevů". Ogoňok 26.

Nakonec jsme prozířeli, protřeli si oči, ohléali se dozadu a uviděli zepuštěnost. Je strašné pomýšlení, co by s námi bylo, kdyby se všechno prodávalo jak řív, kdy se práce zaměnovala s rituální pustotou slov. Do nedávné doby se život představoval s pomocí klíše do omrzení papouškových citoslovců o nejpokrokovější společnosti, o nejvzdělanější čtenáři, o němenné avagaráním obsahu všeho co se týkalo pojmu "naše - sovětské". V tom sladkém sebeklamání jsme zatemňovali poznání reálného, konkrétního, starali jsme se nepozorovat, že okolní svět nás předehnal na mnohých úsecích...Náš cíl komunismus se vzdálil ještě víc. Málo toho: překrcovaly se mnohé postuláty socialismu. Ano, natolik jsme zhloupli. Co teď přichází to je prozíření. Pomalu, ale s rozhořností my shazujeme ze sebe pouta samolibosti, sebeklamu a pýchy. Nespatříte už náročné utvrzování, že jsme ještě čehosi dosáhli, čehosi tam ještě předehnali...Já znám lidé jež jsou přeplněni nenávistí a závistí k druhým. Zná i lidi žijící dlouho na zemi, ale přesto nedovedli si nabrat moudrosti k stáří let a potom se ženou na všechno, mstí se za své chronické neschopnosti všem i vším, dokonce i dětem z mateřských škol.

Je pravda, že můj otec Torekul Ajtmatov i jeho bratři, selští aktivisté Rysulbek a Alemkul byli poštěli represí v r.1937. Ale i kdyby toho nebylo, já bych přesto všemi silami se stavěl proti "žezlu" kultu osobnosti. Dnes si mnozí neuvědomují jakou ohromnou škodu způsobil sovětské společnosti. Kult osobnosti způsobil neomluvitelný zásah do základů socialismu. Až noc dlouho jsme se ocitli v pasti autoritářského režimu vytvořeného Stalinem, a teprve nyní, více než třicet pět let potom co zemřel, jsme se začli osvobozovat a shazovat ze sebe otrpctví kultu osobnosti. Teprve dnes společnost opravdu začala překonávat těžký náklad té temné epochy. A nepřekonáváme to za lehkou cenu. Vždyť i dnes je ještě mnoho přívrženců minulého. Oni nic nechtějí vidět, nepřejí si jakékoliv změny.

Já jsem navštívil mnoho zemí a ještě navštívím a využíval jsem letadla všech možných leteckých společností, já dobře vím co to je dobrá aviace. Takže progres v našem leteckém servise nevidím. Dnes je to ubohý, nudný, nervozní převoz lidí ve velmi špatně organizovaných podmínkách. Letiště "Domodědovo" n. p. připomíná v letní dobu obraz neuspořádané evakuace běženců před pověstnou bídou či za války. Naše letiště, stejně tak jako nádraží se přeměnili v neprosvětlené, velmi zalištěné, chaotické shromáždění cestujících. Kde jsou ty příznaky vysoké civilizace? A tady osobně já se domnívám, že sám Aeroflot jako takový nikdy nic nenapraví. Musí být vytvořena konkurenční firma. Ještě více mně skličuje že park letadel stárne přímo před očima, málo se obnovuje. Letecký park více a více přichází k úpadku. Posuzuji jako pasažér. Mouchy a švábi se rozmnožují v letadlech, jak v komunálních domech. Jednou jsem se zeptal letušky: "Proč nebojujete se šváby, koukněte jak lézou kolem dokola?" A co po nás chcete, řekla ona, "nestačíme provést desinfekci letadla, protože stále se nacházejí na letu. Vyměňují se posádky, vyměňují se cestující, ale letadla jsou stále ty samé". Takže u mne vzniklo další podezření: je možné v takových podmínkách dodržovat nutnou techniku bezpečnosti? Dále se domnívám, že letadla jsou přetížena, tak dalece jak nikde ve světě. Do posledního okamžiku Aeroflot byl jakousi elitní organizací, kterou prostý smrtelník nemohl kritizovat.

Nyní o městské dopravě. Její stav je pod veškerou kritiku. Vše je přecpáno: metro, autobusy, trolejbusy, tramvaje. A nejen v Moskvě, ale všude a vždy. Západ se rovněž potýká s podobnými problémy, ale tam pomáhá gigantický park s ukromých vozidel. V žádném případě nesrovnatelný s naším. A naše cesty? Ve městech, mezi městy, mezi vesnicemi, po celé zemi. Budeme-li je srovnávat se silnicemi, které existují v druhých částech světa, tak to nejsou silnice. I zde je práce nekonečně mnoho.

Školní vzdělání je v mnohém v plačtivém stavu, lékařské ošetření vyloženě špatné, obchod - na úrovni kamenné doby...

V zahraniční politice již dáno říkáme jeden druhému: nesmíme jeden druhého pokoušet, dráždit, nevyzývat k utkání - svět se nachází na pokraji jaderné apokalipsy. A co je veteší v těchto vzájemných napomínáních, předhazováních? Konečně, ohlédneme-li se dozadu, tak můžeme uvidět chyby jež byly dopuštěny krátkozrakostí naší zahraniční politiky, do značné míry ještě nedávno.